

ŠAJĀ NUMURĀ:

- Žurnāla "Latvijas Lopkopis" augusta numurā 2
- Digitāls dzīvnieku ārstēšanas žurnāls – precīzi, pārskatāmi, sadarbībā ar veterinārārstu 3
- Kaļķojamo materiālu salīdzinājums tauriņziežu–stiebrzāļu zālajos 4
- Risinājumi ziemas kviešu mēslošanā. . 5
- Lēmumus augu aizsardzībai palīdz pieņemt programmas "Vesels augs" un "AgroGDD" 7
- 45 pūrvietas zemes un sirdsbalsis 9
- Piesaki lielus kokus sakopšanai programmā "No koka uz koku" 12
- Rudens mežā – laiks ievākt dabas veltes 12
- Dānija saņems atbalstu apmežošanai . 13
- Eiropas vasarāju ražas cietušas no sausuma 13
- EK atļaus lielākus avansa maksājumus lauksaimniekiem. . 13
- Lauksaimniecības resursu cenas stabilitātes 13
- Svarīgākie datumu, kuru lauku uzņēmējs nedrīkst aizmirst 2025. gada oktobrī 14
- "Caunītes" – dekoratīvās putnkopības stūrakmens Bauskas pusē 15

AKTUALITĀTES

Ziemas kviešu demonstrējums Meraba Katamadzes saimniecībā 2025. gadā

Foto: Loretta Zajankovska

VALDĪBA LĪDZ 4. NOVEMBRIM IZSLUDINA ĀRKĀRTĒJO SITUĀCIJU LAUKSAIMNIECĪBĀ VISĀ LATVIJAS TERITORIJĀ

Valdība Ministru kabineta ārkārtas sēdē 5. augustā izskatīja Zemkopības ministrijas sagatavoto rīkojumu par šīs vasaras postošo lietavu un plūdu ietekmi uz Latvijas lauksaimniecības nozari un nolēma līdz šā gada 4. novembrim izsludināt ārkārtējo situāciju lauksaimniecībā visā Latvijas teritorijā.

Rezultātā Valsts ieņēmumu dienests atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajām iespējām varēs nepiemērot soda sankcijas par normatīvajos aktos noteikto pienākumu neizpildi tiem lauksaim-

niekiem, kuri 2025. gadā cietuši nelabvēlīgo meteoroloģisko apstākļu dēļ. Savukārt kredītiestādes un citas finanšu iestādes, ņemot vērā ārkārtējās situācijas statusu, varēs piemērot dažādus risinājumus lauksaimniekiem, kuri 2025. gadā cietuši nelabvēlīgo meteoroloģisko apstākļu dēļ, piemēram, kredītu pamatsummas atlikšanu, maksājumu grafiku maiņu bez soda sankcijām u. c. Tāpat arī citi līgumsaistībās esošie Latvijas un starptautiskie sadarbības partneri varēs izvērtēt iespēju nepiemērot soda sankcijas.

Latviju kopš 2025. gada maija skāra plašas un ilgstošas lietavas, kā rezultātā augsne ir pārmitra, tīrumos sakrājijs ūdens, lauksaimniecības zemēs un zemākās vietās novērojamas lielas ūdens lāmas, iznīcinot daļu šī gada ražas vai būtiski samazinot ražību kultūraugu platībās. Savukārt vietās, kur raža solījās būt laba, tagad ražas novākšanas laikā kombainiem un citai lauksaimniecības tehnikai nav iespējams iebraukt pārmitrajos tīrumos. Ja ražu nevarēs novākt, šīs lauksaimniecības būs jau trešais gads pēc kārtas ar smagiem zaudējumiem.

► 2. lpp.

Līdzfinansē
Eiropas Savienība

AKTUALITĀTES

ŽURNĀLA "LATVIJAS LOPKOPIS" AUGUSTA NUMURĀ

Kamēr Latvijā lauksaimnieki skaita slapjās vasaras nodarītos zaudējumus, globālā mēroga lauksaimniecības tirgus tiek vērtēts kā stabils, par spīti ģeopolitiskajai nestabilitātei. Žurnāla augusta izdevumā lasiet jaunāko ES lauksaimniecības tirgus īstermiņa pārskatu.

Tajā secināts, ka ES pieaug labības ražošana, strauji atjaunojas olīveļļas ražošana, saglabājas stabila piena piegādes un ir labas mājputnu gaļas ražošanas perspektīvas. Vienlaikus ģeopolitika, klimata problēmas un lielāko tirgus dalībnieku, piemēram, ASV un Ķīnas tirdzniecības politika apdraud pasaules un ES tirgu stabilitāti.

Grāmatvedības rubrikā lasiet LLKC Grāmatvedības un finanšu nodaļas vadītājas Lindas Puriņas rakstu par nodokļu samaksas termiņa pagarināšanu, kas ir aktuāls tiem lauksaimniekiem, kuriem nelabvēlīgo laikapstākļu dēļ radušās nodokļu nomaksas problēmas.

Saimnieku pieredzes rubrikā šoreiz par to, kā Galovejas šķirnes liellopus un staltbriežus audzē Smiltenes novada Trāpenes SIA "LR lauksaimnieku apvienība", kuras īpašnieks ir Māris Parfianovičs.

Par to, kā kooperācija vairo lauksaimnieku tirgus spēku, lasiet intervijā ar Latvijas Lauksaimniecības

bas kooperatīvu asociācijas valdes priekšsēdētāju Rolandu Feldmani.

Ganību mēslošanas nianse skaidro LLKC Valmieras biroja lopkopības konsultante Rita Gluha. Savukārt jaunākās atziņas telišu audzēšanā izklāsta LLKC Lopkopības nodaļas vadītāja un žurnāla nozaru redaktore Silvija Dreijere.

Kāds ir pamats liellopu nobarošanai, par to raksta LLKC lopkopības konsultante Daiga Baltiņa-Volrate.

Liellopu audzētājiem lietderīgi iepazīties ar LLKC ekonomista Raivja Andersona sagatavotu analīzi par liellopu gaļas pašizmaksu izmēģinājuma saimniecībās.

Savukārt putnkopjiem iesakām Latvijas Apvienotās putnkopības nozares asociācijas izpilddirektore Annas Ērlihas rakstu par fitoterapijas izmantošanu putnkopībā.

Vēl viens saimnieku rubrikas stāsts iepazīstina ar gaujeniešiem Ritvaru, Natāliju un Ojāru Kalniņiem, kuri Ziemeļgaujas plāvās audzē aitas un ģimenes labklājības nodrošināšanai sākuši audzēt arī teles.

Kaimiņu pieredze – atvaļinājuma laika stāsts no Pakrojas muižas, kur ir ne tikai skaisti dārzi, bet arī interesanti dzīvnieki.

Zirgu rubrikā žurnāliste Dace Millere raksta par Irēnu Baufali, kurai Rēzeknes novada Adamovā pieder "Apkalnmā-

jas". Irēna ir izveidojusi Latvijā vienīgo meistardarbnīcu, kur izgatavo zirga inventāru loka veida aizjūgam. Papildu tam Irēna ir arī sertificēta zirgu vērtētāja. Kā ierasts, žurnālā nozares ziņas no Latvijas un ārzemēm, labas veselības uzturēšanas padomi, saimnieku aptauja, recepte un anekdotes.

Atgādinām, ka žurnālu "Latvijas Lopkopis" iespējams abonēt VAS "Latvijas Pasts" pasta nodaļās visā Latvijā, abonēšanas indekss – 2044, pasūtīšanu iespējams veikt arī elektroniski "Latvijas Pasts" mājaslapas elektroniskās abonēšanas sadaļā: https://abone.lv/lv/latvijas_preses_izdevumi/zurnali/2044/2025_gads/

Žurnālu var iegādāties arī Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrā Ozolniekos.

Iveta Tomsone, LLKC Apgāda vadītāja

◀ 1. lpp.

Vienlaikus lauksaimnieki ir aicināti turpināt Lauku atbalsta dienestā sniegt informāciju par nelabvēlīgo apstākļu skartajām teritorijām, norādot cietušo platību apmēru un kultūras. Zemkopības ministrija jau ir vērsusi Eiropas Komisijas uzmanību uz smago situāciju Latvijas lauksaimniecībā un aicinājusi pēc postījumu apkopošanas no ES budžeta kompensēt cietušajiem Latvijas lauksaimniekiem radušos zaudējumus.

Zemkopības ministrija ir pieņēmusi lēmumu, ka ir **pieļaujamas atkāpes saimniekojot un ievērojot dažādus nosacījumus, lai saņemtu platību maksājumus**. Viena no tām ir saistīta ar prasību par dažādu zālāju nopļauša-

nu un novākšanu – 2025. gadā tie nav jānopļauj un jānovāc. Lauku atbalsta dienests (LAD) šogad, izskatot platību maksājumu iesniegumus, nevērtēs neatbilstības gadījumos, kad netiek ievēroti tiešo maksājumu un agrovides pasākumu noteiktie zālāju nogatāšanas vai nopļaušanas termiņi.

Gadījumos, ja lauksaimnieks būs iesniedzis LAD informāciju par salnu un lietavu postījumiem, varēs neievērot vairākus labas lauksaimniecības un vides stāvokļa nosacījumus un divu ekoshēmu nosacījumus. Netiks ņemts vērā, ja netiks nodrošināta augu veģetācija no 1. oktobra līdz 15. martam vai ziemāju un starpkultūru sēja nebūs veikta perpendikulāri nogāzes krituma virzienam (LLVS 5), LAD nepie-

mēros sankcijas, ja netiks nodrošināts augsnes pārklājums (sēti kultūraugi, zālāji) vai pēc kultūraugu novākšanas platība tiks apstrādāta, nesaglabājot minimālo augsnes pārklājumu ziemā (LLVS 6), nav jāievēro augu maiņas nosacījumi (LLVS7). Ir pieļaujams, ka tiek apstrādāts vai lobīts zālāju lauks, ja saimniekojot ir iebrauktas dziļas rīses, bet šādos gadījumos nepieciešams sagatavot fotomateriālu ar lauku. 2025. gadā ir pieļauts dažādu divu zaļmēslojuma augu maisījums, nevērtējot sugas. Var mainīt laukus, kur tiks iesēta starpkultūra. Ja kādā laukā nav iespējams iesēt starpkultūru, lauku drīkst atsaukt no atbalsta saņemšanas.

Pēc ZM un LAD informācijas

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

MANS LAUKS

DIGITĀLS DZĪVNIĒKU ĀRSTĒŠANAS ŽURNĀLS – PRECĪZI, PĀRSKATĀMI, SADARBĪBĀ AR VETERINĀRĀRSTU

Veterinārās uzskaites nodrošināšana lopkopības saimniecībā ir viena no būtiskākajām prasībām – tā prasa augstu precizitāti, skaidru dokumentāciju un ātru piekļuvi vēsturiskajiem datiem par ārstēšanu.

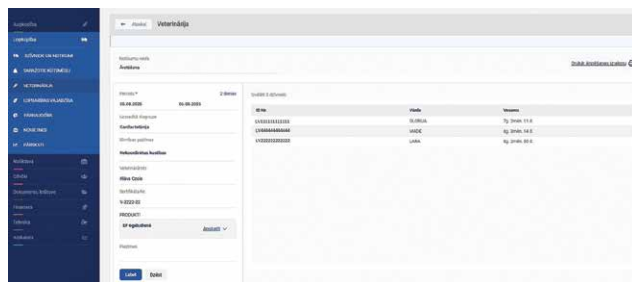
Neatkarīgi no ganāmpulka lieluma – vai tā būtu neliela ģimenes saimniecība, vai plaša komercsaimniecība – svarīgi ir vienuviet pārskatāmi redzēt visu informāciju par katru dzīvnieku: veiktajām ārstēšanas darbībām, to iemesliem, lietotajiem preparātiem un datumiem.

Lai šo procesu padarītu ērtāku un efektīvāku, sistēmā “Mans Lauks” ir izveidota jauna Lopkopības sadaļa apašsadaļā – “Veterinārija”, kas ļauj digitāli pārvaldīt visu ar dzīvnieku ārstēšanu saistīto informāciju. Šī sadaļa ir veidota, domājot par saimnieku ikdienas vajadzībām – ērtu un ātru piekļuvi, pieejamību aktuālajiem datiem par dzīvniekiem, vienkāršotu datu ievadi par ārstēšanu un iespēju sadarboties ar veterinārārstu.

Ko var darīt jaunajā sadaļā “Veterinārija”?

Sadaļā “Veterinārija” iespējams reģistrēt ārstēšanas notikumus individuāli apzīmējamiem dzīvniekiem – liellopiem, aitām, kazām un zirgiem. Svarīgi, ka veterinārijas sadaļā, reģistrējot ārstēšanas notikumu, uzreiz ir pieejama informācija par jūsu saimniecības dzīvniekiem – tā automātiski ielasās no LAD Dzīvnieku reģistra (agrāk – Lauksaimniecības datu centra). Tas nozīmē, ka saimniekam nav jāievada dzīvnieku dati manuāli – vienmēr būs redzama aktuālā informācija par dzīvnieka ID numuru, vārdu un vecumu.

Reģistrējot ārstēšanas notikumu, lietotājs var norādīt dzīvniekam uzstādīto diagnozi, slimības pazīmes, izmantotos medikamentus, ierobežojumus pēc ārstēšanas kursa beigām, ja tādi ir, kā arī pievienot citas piezīmes un failus (piemēram, attēlus). Turklāt vienu un to pašu ārstēšanas notikumu iespējams pievienot uzreiz vairākiem dzīvniekiem. Lai atvieglotu diagnozes pievienošanu, sistēmā ir pieejams diagnožu klasifikators ar biežāk sastopamākajām slimībām. Tas palīdz saimniekam ātrāk atrast atbilstošo diagnozi, vienlaikus nodrošinot vienotu terminoloģiju un precīzāku datu analīzi ilgtermiņā.

Īpaši ērti – medikamentu klasifikators ir tieši saistīts ar Nolikšanas moduli. Ja ārstēšanas žurnālā ievadīsi konkrēta medikamenta izlietošanu, tā daudzums automātiski tiks norakstīts no Nolikšanas krājumiem. Tas novērš dubultdarbu un palīdz nodrošināt precīzu un vienkāršu krājumu uzskaiti.

Ātra meklēšana un informācijas sagatavošana

Reģistrētos ārstēšanas ierakstus var filtrēt pēc datuma, dzīvnieku sugas, dzīvnieku identifikācijas numura, diagnozes vai novietnes. Ja nepieciešams, informāciju var viegli sagatavot drukas formātā – piemēram, pārbaudes gadījumā. Turklāt ir iespējams sagatavot konkrētu ārstēšanas izrakstu, ko var parakstīt gan veterinārārstam, gan saimniekam.

Turklāt, kad ārstēšanas notikumi ir reģistrēti, tos var ērti apskatīt arī **dzīvnieka kartītē** sadaļā “Dzīvnieki un notikumi”, cilnē “Veterinārija”. Tur redzama visa saistošā informācija par konkrētā dzīvnieka ārstēšanas vēsturi – tas ļauj ātri iegūt pilnu pārskatu par veselības stāvokli, plānojot vai reģistrējot citus notikumus ganāmpulkā. Ja saimniecības profilam kā papildlietotājs pievienots veterinārārstam, ārstēšanas žurnālu var veidot **kopīgi**, nodrošinot operatīvu un drošu informācijas apmaiņu.

LLKC Lopkopības nodaļas vadītāja **Silvija Dreijere** uzsver digitālā ārstēšanas žurnāla nozīmi: “Digitāla ārstēšanas uzskaitē būtiski var uzlabot komunikāciju starp saimnieku un veterinārārstu. Tā nodrošina piekļuvi pilnai dzīvnieka ārstēšanas vēsturei, kas ir kritiski svarīgi gan akūtu gadījumu risināšanā, gan profilakses plānošanā.”

Kāpēc šis ir svarīgi?

Līdz šim daļā saimniecību veterinārā uzskaitē tika veidota papīra formātā, kas datu pārskatīšanu un vēstures ana-

līzi padarīja sarežģītu un laikietilpīgu. Ar jauno “Veterinārijas” sadaļu visa ārstēšanas informācija ir strukturēta un vienmēr ērti pieejama, samazinās kļūdu risks, pārbaudes procesi kļūst ātrāki un vienkāršāki, saimnieks un veterinārārstam var strādāt kā viena komanda.

Digitālie risinājumi nav nākotne – tie jau ir realitāte. Tieši šobrīd ir īstais brīdis tos izmantot savā labā, jo efektīva analīze sākas ar kvalitatīviem datiem, bet gudri lēmumi – ar uzticamu informāciju.

Sistēmas “Mans Lauks” Lopkopības sadaļa vēl ir attīstības procesā* un tās iespējas tikai paplašināsies, tādēļ, lai nepalaistu garām jaunumus par sistēmu “Mans Lauks”, pierakstieties mūsu ikmēneša informatīvajam izdevumam: <https://ej.uz/manslauksjaunumi> un sekojiet arī mūsu Facebook lapai.

Ja ir kādi ieteikumi, sazinieties ar “Mans Lauks” klientu atbalstu: 25721822, info@manslauks.lv. Izmēģiniet arī citas noderīgas Lopkopības sadaļas.

* Sistēma tiek izstrādāta 16.1. pasākuma “Atbalsts Eiropas Inovāciju partnerības lauksaimniecības ražīgumam un ilgtspējai lauksaimniecības ražīguma un ilgtspējas darba grupu projektu īstenošanai” ietvaros (projekta nosaukums: “Efektīvs vides un dzīvnieku labturības saimniecību monitorings”, Nr. 22-00-A01612-000020). Projekta īstenošana tiek līdzfinansēta no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA).

Liene DABĪŅA,
LLKC Klientu apkalpošanas
atbalsta daļas attīstības
projektu vadītāja
e-pasts: liene.dabina@llkc.lv
tālrunis: 63050220, 26328248

Rudite SANŽAREVSKA
LLKC Klientu apkalpošanas
atbalsta daļas mārketinga
projektu vadītāja
e-pasts: rudite.sanzarevska@llkc.lv
tālrunis: 20078420

AUGKOPĪBA

KALĶOJAMO MATERIĀLU SALĪDZINĀJUMS TAURINZIEŽU-STIEBRZĀĻU ZĀLĀJOS

Šogad noslēdzas demonstrējums "Optimāla augsnes pH līmeņa uzturēšana taurinziežu-stiebrzāļu zālajos". To 2022. gadā uzsāka LLKC Limbažu birojs sadarbībā ar Z. Blauas piemājas saimniecību "Dzelmītes", Limbažu novada Ainažu pagasta z/s "Punci", Latvijas Zemnieku federāciju un AREI ar mērķi novērtēt un praktiski demonstrēt augsnes kalķošanas ietekmi uz augsnes reakcijas pH līmeņa izmaiņām, zālāju ražību, botāniskā sastāva izmaiņām un iegūtās lopbarības kvalitāti.

Demonstrējums tika ierīkots Limbažu novada z/s "Punci" laukā ar saistīgas smilts augsni, augsnes reakcija pH 4,6, organiskās vielas saturs ~3,8%, P₂O₅ 39 mg kg⁻¹, K₂O 42 mg kg⁻¹, Mg 102 mg kg⁻¹, Ca 629 mg kg⁻¹, magnija-kalcija attiecība 1:6. Demonstrējums ierīkots trijos variantos:

1. variants – kontrole: Taurinziežu-stiebrzāļu zālājs ierīkots nekalķotā augsnē;

2. variants: Zālājs ierīkots augsnē, kas pirms sējas kalķota ar Nordkalk Atrigran granulēto kalķi. Deva 530 kg ha⁻¹

3. variants: Zālājs ierīkots augsnē, kas pirms zālāja sējas kalķota ar rupji maltu kalķakmeni. Deva 6,0 t ha⁻¹.

Kalķojamie materiāli tika izklaidēti uzartā laukā 19.04.2022., pēc izklaidēšanas kalķojamais materiāls iestrādāts augsnē diskojot. Pirms zālāja sējas uz lauka izklaidēts hlorkālijs 50 kg ha⁻¹ un šķidrmēsli 20 t ha⁻¹. Zālājs iesēts 9.05.2022., bez virsauga. Izraudzītā zālāju maisījuma Farmix Clover sastāvā ir 25% ganību airene, 30% sarkanais āboliņš, 25% auzeņairene un 20% timotiņš. Zālāju maisījums paredzēts pļaušanai.

Kopējā laikapstākļu iezīme demonstrējuma laika periodā (2022.–2025.) – aprīlis un maijs ar zemām gaisa temperatūrām, biežām nakts salnām un ilgstošiem sausuma periodiem. Izņēmums bija 2025. gads, kad faktiskā nokrišņu summa visas sezonas garumā pārsniedza normu.

Lai varētu novērtēt kalķojamo materiālu iedarbību, ik gadu katras sezonas beigās tika veiktas augsnes analīzes.

Salīdzinot augsnes reakcijas izmaiņas pēc kalķošanas, vērojama interesanta aina – augsnes reakcija (pH_{KCl}) ir izmainījusies arī kontroles variantā. Augsnes reakcijas izmaiņas acīmredzot ir ietekmējis lauka reljefs, jo barības

**Lauka dienas
dalībnieki
demonstrējumā
Limbažu novadā**

Foto: Andris Skudra

1. tabula. Kalķošanas materiāla ietekme uz augsnes reakciju zālāju sējumā

Gads / Variants	Kontrole. Augsnes reakcija pH _{KCl}	Kalķis AtriGran. Augsnes reakcija pH _{KCl}	Rupji malts kalķakmens. Augsnes reakcija pH _{KCl}
2017.		4,6	
2022.	4,8	4,5	5,0
2023.	5,3	4,6	5,7
2024.	5,7	4,9	6,1
2025.	5,5	4,8	5,3

2. tabula. Stiebrzāļu-taurinziežu zālāja raža, t/ha, 2023.–2025. g.

Varianti/gadi	2023.	2024.	2025.
	t ha ⁻¹	t ha ⁻¹	t ha ⁻¹
1. variants – kontrole	17,35	18,47	16,95
2. variants – AtriGran	9,63	15,40	15,04
3. variants – rupji malts kalķakmens	14,69	20,68	26,34

3. tabula. Kalķošanas ietekme uz lopbarības kvalitāti stiebrzāļu-taurinziežu zālājā

Varianti	Gads	Kokšķiedra sausnā, %	Kopproteīns sausnā, %	Ca sausnā, %	Mg sausnā, %
1. Kontrole	2023. 1. pļāvums	32,98	10,42	0,56	0,15
	2023. 2. pļāvums	29,03	15,99	0,89	0,21
	2024.	35,29	9,87	0,3	0,13
	2025.	31,10	11,52	0,54	0,18
2. Kalķojamais materiāls AtriGran	2023. 1. pļāvums	35,33	7,54	0,56	0,13
	2023. 2. pļāvums	29,94	14,56	0,81	0,19
	2024.	33,8	9,01	0,45	0,14
	2025.	32,28	10,91	0,46	0,19
3. Kalķojamais materiāls – rupjie kalķakmens milti	2023. 1. pļāvums	32,57	9,11	0,54	0,14
	2023. 2. pļāvums	29,50	11,95	0,70	0,17
	2024.	35,94	8,86	0,35	0,16
	2025.	32,31	10,71	0,45	0,19

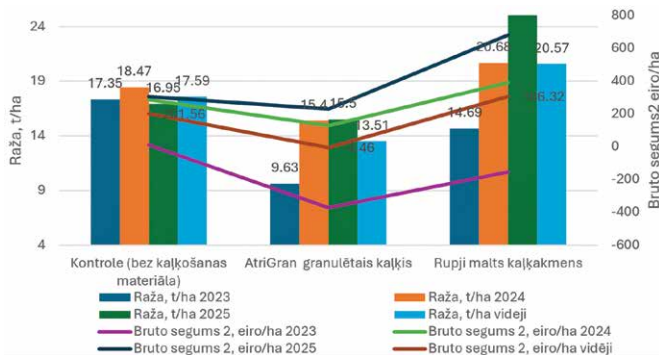
vielas kopā ar nokrišņu ūdeņiem ir saņestas kontroles variantā, kas, salīdzinot ar abiem pārējiem variantiem, tomēr atrodas nedaudz zemākā vietā. Kontroles variantā un variantā, kurā augsnes neitralizēšanai lietots rupji malts kalķakmens, augsnes reakcija no skābas

(2017.) ir izmainījusies līdz vidēji skābai–normālai. Variantā, kur lietots granulētais kalķis AtriGran, arī vērojamas augsnes reakcijas izmaiņas, bet ne tik būtiskas (1. tab.). Rupji maltais kalķakmens ar devu 6 t ha⁻¹ ir sācis darboties otrajā–trešajā gadā pēc iestrādes.

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

1. attēls. Kaļķošanas ietekme uz stiebrzāļu-tauriņziežu ražu un ekonomisko efektivitāti, 2023.–2025. g.

Demonstrējumā noteicām katra varianta ražību (2. tab.) un ražas kvalitāti. Sējas gadā bija ļoti sauss un karsts laiks, iesētais zālājs slikti dīga un tā kā nezālēm nebija nekādas konkurences, tad pirmā gada raža sastāvēja no nezālēm. Kontroles varianta ražas katru gadu bijušas diezgan stabilas, jo gada sausajos mēnešos – aprīlis, maijs, jūnijs (2023. un 2024.) – izšķirošais faktors, kas nodrošināja šī varianta stabilitāti ražu bija pieejamais mitrums, jo lauka daļa ar kontroli atrodas nedaudz zemākā vietā kā pārējā. Variantā, kurā lietots rupji malts kaļķakmens, raža, sākot ar otro un trešo gadu pēc kaļķošanas, sāk pieaugt, jo augsnes reakcija ir izmainījusies un līdz ar to āboliņstiebrzāļu zālājam nodrošināti labvēlīgāki augšanas apstākļi – lēnās iedarbības kaļķojamais materiāls ir uzlabojis augsnes struktūru, tā ir irdenāka, nav sablīvējusies, labāk piesaista mitrumu un mazina klimatisko apstākļu radīto stresu augiem. 2023. un 2024. gadā veikti divi plāvumi, bet 2025. gadā raža pagaidām novākta vienu reizi, bet sekos arī otrs plāvums.

Lopbarības kvalitātes analīzes katru sezonu noteiktas no pirmā plāvuma. Sagatavotā lopbarība ir viduvējas kvalitātes, jo nokavēts pirmais plāvums un stiebrzāles, kuras sastāda lielāko zaļās masas daļu, ir ziedēšanas vidus stadijā, kamēr āboliņš nav pat iesācis pumpurot, tādēļ arī barības kvalitātes analīzes uzrāda lielāku kokšķiedras daudzumu. 2023. gadā veiktas barības kvalitātes analīzes arī no otrā plāvuma un iegūtie rezultāti uzrādīja lielāku kopproteīna saturu visos variantos. Variantā, kurā lietots AtriGran granulētais kaļķis, kopproteīna saturs bija nepilnas divas reizes lielāks salīdzinājumā ar pirmo plāvumu. Pārējie kvalitātes rādītāji būtiski neatšķīrās starp variantiem. Barības analīzēs zemu rādītāju visos variantos uzrāda magnijs, un, ņemot vērā

barības analīzēs noteiktās normas, arī kalcij.

Vērtējot bruto seguma 2 trīs gadu vidējos rādītājus, redzams, ka lielākais tas ir variantam, kas kaļķots ar rupji maltu kaļķakmeni, vidēji 306,32 eiro ha⁻¹, kontroles variantam – 201,56 eiro ha⁻¹ un variantam ar granulēto kaļķi AtriGran – 4,46 eiro ha⁻¹. Atšķirības starp variantiem ietekmējis katra varianta ražas apjoms. Ražas lielumu ietekmēja vairāki faktori – gan lietotie kaļķošanas materiāli, gan klimatiskie apstākļi, gan arī katra varianta mikroreljefs.

Atziņas:

- Ierīkojot vai atjaunojot zālāju, saimniekam jāzina, kādas ir augsnes īpašības, tātad jāveic vai nu augsnes agroķīmiskā izpēte, vai pašam jāņem augsnes analīzes, nepieciešamības gadījumā jāielabo augsne kaļķojot un jāizvēlas augsnes īpašībām atbilstošu sugu zālājs. Vēlams, lai augsnes analīzes nebūtu vecākas par 1–2 gadiem.

- Zālājiem vēlams izvēlēties lēnas iedarbības kaļķošanas materiālus, kurus augsne iestrādā pirms zālāju sējas. Jārēķinās, ka sausajos gados arī kaļķošanas materiāla iedarbība būs lēnāka.

- Aukstos pavasaros, atsākoties veģetācijai, stiebrzāles aug straujāk un līdz ar to pirmajā plāvumā tauriņzieži ir mazākumā, jo āboliņam vajadzīgs siltums.

Demonstrējums "Optimāla augsnes pH līmeņa uzturēšana tauriņziežu-stiebrzāļu zālājos" realizēts LAP 2014.-2020. apakšpasākuma "Atbalsts demonstrējumu pasākumiem un informācijas pasākumiem" ietvaros, LAD līguma Nr. 10 2.1-20/21/P16 (13. lote). Atbalsta Zemkopības ministrija un Lauku atbalsta dienests.

Brigita SKUJINA,
LLKC Limbažu
biroja lauku attīstības
konsultante
e-pasts: brigita.skujina@llkc.lv
tāl. 64023774

AUGKOPĪBA

RISINĀJUMI ZIEMAS KVIEŠU MĒSLOŠANĀ

Noslēdzies 2022. gadā uzsāktais LLKC ierīkotais demonstrējums "Augu barības vielu izmantošanas efektivitātes palielināšana ziemajos" divos dažādos Latvijas reģionos: Alūksnes novada Mārupes pagasta z/s "Kadiķi M. A." un Jelgavas novada Platones pagasta M. Katamadzes saimniecībā. Demonstrējums ierīkots sadarbībā ar Latvijas Zemnieku federāciju un AREI.

Saimniecībās ziemas kviešu sējuma pielietoti mēslošanas līdzekļi trijos variantos. Demonstrējuma varianti izvēlēti, lai novērtētu pamatmēslojuma atšķirīga lietošanas laika un devas efektivitāti, tā ietekmi uz augu pārziemošanu, graudu ražu un kvalitāti:

- līdzšinējais standarta paņēmieni – balstoties uz saimnieka līdzšinējo pieredzi/kompleksa mēslošanas līdzekļa lietošana rudenī – kontroles variants;
- kompleksa mēslošanas līdzekļa lietošana pavasarī pēc mēslošanas plāna, kas sastādīts, pamatojoties uz augšņu agroķīmisko izpēti;
- kompleksa mēslošanas līdzekļa lietošana rudenī un pavasarī pēc mēslošanas plāna, kas sastādīts, pamatojoties uz augšņu agroķīmisko izpēti.

Abās saimniecībās ziemas kviešu sējuma laikā no 2022. līdz 2025. gadam veikta mēslošanas līdzekļu lietošana atbilstoši variantiem (1. tabula).

Alūksnes novada z/s "Kadiķi M. A."

Demonstrējums ierīkots smilšmāla augsne ar vidēju fosfora un kālija saturu, priekšaug ziemas rapsis. Trijos gados pielietota bezaršanas augsnes apstrāde, lauks pirms sējas kaļķots un nodiskots. Augu aizsardzības līdzekļi izmantoti atbilstoši nepieciešamībai.

Pirmajā gadā 10.09.2022. iesēti ziemas kvieši 'Achim'. Rudens bija silts, augi labi saceroja un attīstījās, bet ziemā biežais, līdz 40 cm, sniega slānis neļāva augsnei sasalt, kas negatīvi ietekmēja ziemas kviešu pārziemošanu.

5. lpp.

Aprīļa sākumā ziemas kviešiem atjaunojās veģetācija, pēc N papildmēslojuma konstatēts, ka pārziemojošo augu skaits uz m² tomēr ir zem kritiska sliekšņa, tāpēc 23.04.2023. lauks pārsēts ar tiešās sējas sējmašīnu *Vaderstadt Spirit600 S* ar vasaras kviešiem 'KWS Akvilon'. Salīdzinot mēslojuma variantus, vasaras kviešiem augstāko ražu 5,24 t/ha parādīja variants ar dalīto pamatmēslojuma devu, salīdzinot ar kontroli, iegūstot ražas pieaugumu par 0,41 t/ha un ekonomisko efektivitāti (bruto segums 2) augstāku par 99,37 eiro/ha.

2023. un 2024. gadā, ņemot vērā šķirnes ziemcietību, tika izvēlēta šķirne 'Skagen'. 2023.–2024. gada ziema bija līdzīga iepriekšējai – nelabvēlīga, pavasarī augu skaits visos variantos samazinājies uz pusi. Savukārt 2024.–2025. gadā ziemas kvieši ļoti labi saceroja un pārziemoja 100%, bet lielais nokrišņu daudzums pavasarī un vasarā ar zemām gaisa temperatūrām aizkavēja augu attīstību, kas negatīvi ietekmēja ražu un tās kvalitāti.

Salīdzinot variantus un nosakot graudu ražu un kvalitāti, var secināt, ka pa gadiem tā atšķiras, un to būtiski ietekmē katra gada atšķirīgie laika apstākļi.

2024. gada augstāko ražu 4,55 t/ha ieguva, pamatmēslojumu lietojot dalītās devās gan rudenī, gan pavasarī, bet 2025. gadā augstākā raža 5,04 t/ha tika sasniegta kontroles variantā ar pamatmēslojumu rudenī. Pamatmēslojumu dodot tikai pavasarī, ražas pieaugums netika konstatēts, ekonomiskie aprēķini apstiprina, ka šim variantam ir zemākā ekonomiskā efektivitāte.

Vidēji divu gadu ziemas kviešu ražas datu analīze parādīja, ka dalītais pamatmēslojums rudenī un pavasarī, salīdzinot ar pamatmēslojumu tikai

1. tabula Mēslošanas līdzekļu salīdzinājuma varianti z/s "Kadiķi M. A." un M. Katamadzes saimniecībā, 2022.–2025. g.

N.p.k.	Varianti	Mēslošanas līdzeklis, lietošanas laiks un deva, kg/ha				
		NPK 10:24:24+7S 10:26:26 :S2* (rudenī)	NPK 15:15:15:S11 (pavasārī)	N:S 30:7, N27:S4*	AN 33.5 N 34,4*	
1	Standart-variants – kontrole	200	-	300 330* (veģ. atj.)	200 (AS23, AS30)*	-
2	Komplekss pavasarī	-	300	-	-	200 (veģ. atj.)
3	Komplekss rudenī un pavasarī	150	150	-	200 (AS23)	150 (AS23, AS30*)

* M. Katamadzes saimniecībā

rudenī, nenozīmīgi samazina ražu, bet pa gadiem var atšķirties. Pamatmēslojumam ar pilnu devu tikai pavasarī ir zemākā ekonomiskā efektivitāte.

Nosakot mainīgās izmaksas katram variantam un ieņēmumus, tika aprēķināts bruto segums 2. Konstatēts, ka maksimālo peļņu pēc 2 gadu datiem var iegūt kontroles variantā – 168 eiro/ha, bet pamatmēslojums tikai pavasarī nes zaudējumus – 47 eiro/ha.

Atziņas: Demonstrējuma rezultāti parādīja, ka, lai sasniegtu maksimālu ražu, pamatmēslojumu nepieciešams lietot rudenī, kā arī netika konstatētas būtiskas atšķirības variantam, kur dalītās devas tika lietotas gan rudenī, gan pavasarī. Ekonomiskie aprēķini apstiprina, ka šie varianti ir ekonomiski visizdevīgākie. Katra varianta efektivitāti ietekmē arī konkrētā gada agroklimate apstākļi un šķirnes ziemcietība.

Jelgavas novada M. Katamadzes saimniecība

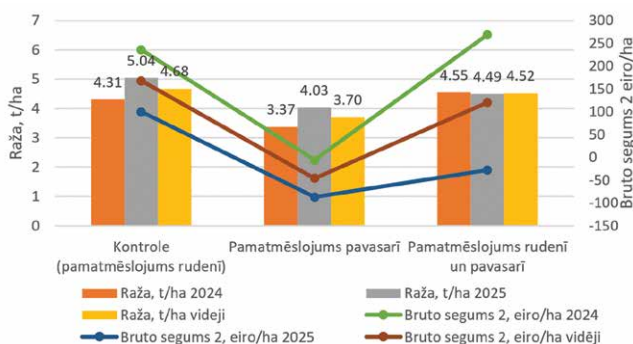
Demonstrējums ierīkots smilšmāla augsnē ar vidēju fosfora un kālija saturu. Pirms sējas veikta augsnes aršana,

lauks nošļūkts un kompaktēts. Augu aizsardzības līdzekļi izmantoti atbilstoši nepieciešamībai. Demonstrējumā izmantotie mēslošanas līdzekļi, lietošanas laiks un deva atspoguļoti 1. tabulā.

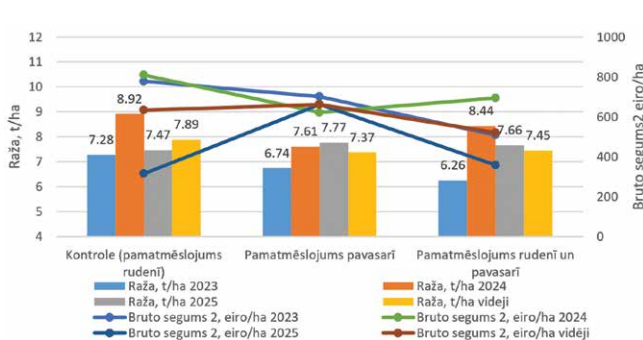
2022./2023. g. sezonā augu attīstību būtiski ietekmēja aukstums, salnas un sausums. Variantā, kur bija augstāks N mēslojums pavasarī, tas veicināja augu cerošanu un produktīvo stiebru skaita pieaugumu. Savukārt augstāko ražu 7,28 t/ha un ekonomisko efektivitāti šī gada apstākļos nodrošināja pamatmēslojuma lietošana rudenī.

2023./2024. g. augi pārziemoja labi (8 balles visos variantos). Veģetācija atjaunojās marta vidū, bet pavasaris bija sauss un silts, savukārt jūlijā bija ekstremāli augsts nokrišņu daudzums. Mēslojums šī gada apstākļos nodrošināja augstu ražu, bet nenodrošināja pārtikas kvalitātes graudus. Otro sezonu augstāko ražu (8,92 t/ha) un ekonomisko efektivitāti 2024. gada apstākļos nodrošināja pamatmēslojuma lietošana rudenī.

2024. g. siltais rudens nodrošināja labu augu cerošanu, bet 2025. g. pavasaris bija vēss un mitrs, līdz ar to augi

1. attēls. Ziemas kviešu bruto segums 2, eiro/ha, un ziemas kviešu graudu raža, t/ha, z/s "Kadiķi M. A." 2023.–2025. g.

2. attēls. Ziemas kviešu bruto segums 2, eiro/ha, un ziemas kviešu graudu raža, t/ha, M. Katamadzes saimniecībā 2023.–2025. g.

pastiprināti saceroja. Lai novērtētu slāpekļa mēslojuma nepieciešamību, tika veikta hlorofila saturs noteikšana, izmantojot N-testeri laikā no AS30–45. Konstatēts, ka N nepieciešamība ir ļoti cieši saistīta ar meteoroloģiskajiem apstākļiem. Periodā, kad bija auksts – maija pirmās dekādes beigās – bija novērojams N trūkums augos, bet, kad paaugstinājās gaisa temperatūra un bija nokrišņi, augi sāka izmantot N mēslojumu un uzrādīja nodrošinājumu virs 700 punktiem (22. maijā) visos variantos. Augstāko bruto segumu uzrādīja 2. variants – pamatmēslojums dots pavasarī – 662 eiro/ha, kur tika iegūta augstākā raža 7,77 t/ha un pārtikas prasībām atbilstoša kvalitāte, kas deva lielākus ieņēmumus, salīdzinot ar pārējiem variantiem.

Vidēji trīs gados augstāko ražu 7,89 t/ha ieguva variantā, kur pamatmēslojums tika dots rudenī, bet augstāko ekonomisko efektivitāti (661 eiro/ha) uzrādīja variants, kur pamatmēslojums tika dots pavasarī.

Atziņas: Augu attīstību būtiski ietekmēja katra gada veģetācijas sezonas klimatiskie apstākļi. Slāpekļa (N) nepieciešamība ir ļoti cieši saistīta ar meteoroloģiskajiem apstākļiem. N testeris palīdz pieņemt lēmumu, balstoties uz meteoroloģiskajiem apstākļiem un mēslojuma saturošām formām. Augstāko ražu vidēji trīs gados nodrošināja pamatmēslojuma lietošana rudenī, bet ekonomisko efektivitāti – pamatmēslojuma lietošana pavasarī, kur augstākus ieņēmumus deva pārtikas kvalitāte graudiem.

Demonstrējums "Augu barības vielu izmantošanas efektivitātes palielināšana ziemājos" ierīkots LAP 2014.–2020. apakšpasākumā "Atbalsts demonstrējumu pasākumiem un informācijas pasākumiem" LAD līguma Nr. 10.2.1.-20/22/P7 (14. lote). Atbalsta Zemkopības ministrija un Lauku atbalsta dienests.

Ilze SKUDRA,
LLKC konsultante
augkopībā
e-pasts:
ilze.skudra@llkc.lv
tālrs. 63050577

Nikolajs IRTIŠEVS,
LLKC Alūksnes biroja
konsultants augkopībā
e-pasts:
nikolajs.irtisevs@llkc.lv
tālrs. 29489092

AUGKOPIBA

LĒMUMUS AUGU AIZSARDZĪBAI PALĪDZ PIEŅEMT PROGRAMMAS "VESELS AUGS" UN "AGROGDD"

Noslēdzies LLKC ierīkotais demonstrējums "Laukaugiem kaitīgo organismu ierobežošana dažādos kultūraugu integrētajā augu aizsardzībā", kas tika ierīkots divos dažādos Latvijas reģionos: Vidzemē – Valkas novada Kārķu pagastā z/s "Tūži" un Zemgalē – Jelgavas novada Zaļenieku pagastā z/s "Vilciņi 1". Demonstrējums tika īstenots sadarbībā ar Zemnieku saimi un LBTU, zinātniskais vadītājs ir agronoms Aigars Šutka.

Demonstrējuma mērķis: nodemonstrēt integrētās augu aizsardzības pamatprincipus, parādot lauksaimniekiem šīs metodes praktisko pielietojumu. Veikt ziemas kviešu slimību ierobežošanu, ievērojot to izplatību laukaugu sējumos, uzskatāmi parādīt pielietotās integrētās augu aizsardzības metodes ekonomisko efektivitāti.

Slimību ierobežošanai tika izmantota lēmuma atbalsta sistēma "Vesels augs" (www.veselsaug.lv), kas palīdz novērtēt ziemas kviešu lapu un vārpu dažādu slimību attīstības risku konkrētos apstākļos, kā arī dod iespēju aplēst slimību radītos ražas zudumus un ekonomiskos zaudējumus.

Savukārt ziemas rapsī augšanas regulatora lietošana tika izvēlēta, pamatojoties uz lēmuma pieņemšanas atbalsta rīka AgroGDD (<https://agro.it>) ieteikumiem.

Z/s "Vilciņi 1" (2023. un 2024. g.), z/s "Tūži" (2023.–2025. g.) tika izvērtēti trīs varianti:

1. Kontrole – variants, kur netiks lietoti fungicīdi.
2. Variants – slimību ierobežošana, pamatojoties uz lauka monitoringu, un izmantojot lēmuma atbalsta sistēmu "Vesels augs".
3. Variants – saimniecībā izmantotā slimību ierobežošanas shēma.

Meteoroloģisko apstākļu novērojumu veikšanai katrā saimniecībā tika izmantota meteoroloģiskā stacija un datorprogramma "Vesels augs". Ziemas kviešu sējumā tika noteikta auga attīstības stadija un veikta kaitīgo organismu (slimību) uzskaitē uz kultūraugu lapām:

- 1. variants – vienu reizi nedēļā

Foto: Ilze Skudra

Lauka dienas dalībnieki demonstrējuma laukā z/s "Vilciņi 1"

līdz kviešu piengatavībai (BBCH 73–77; jūlija 2.–3. nedēļa).

- 2. un 3. variantā – vienu reizi nedēļā divas nedēļas pēc fungicīda apstrādēm.

- Visos variantos – viena uzskaitē vārpošanas laikā (piengatavības fāzē).

Reizi nedēļā bija jāsalīdzina lauka novērojumi ar atbalsta sistēmas "Vesels augs" ziemas kviešu slimību risku izvērtējumu un bija jāveic kaitīgo organismu ierobežošana atkarībā no ierīkotajiem variantiem un metodikas.

Jelgavas novada z/s "Vilciņi 1"

Demonstrējuma ierīkošanā un datu uzskaitē liela nozīme bija laika apstākļiem. 2023. gada pavasaris bija vēss – tikai 7. aprīlī gaisa vidējā temperatūra pirmo reizi pārsniedza +5 °C, un maija sākums saglabājās auksts. Stabils un siltāks laiks iestājās tikai jūnijā, kad temperatūra biežāk pārsniedza +20 °C. Vidējā temperatūra pavasarī un vasaras sākumā kopumā bija zemāka par normu.

Savukārt 2024. gada pavasaris bija daudz dinamiskāks – jau aprīļa sākumā temperatūra sasniedza +15 °C, tomēr sekoja krasas svārstības, tostarp aukstuma vilnis ar sniegu aprīļa beigās. Neskatoties uz šīm epizodēm, mēneša beigās atgriezās siltums, un maijs jau bija ievērojami siltāks nekā gadu iepriekš. Arī jūnijs bija par 1,8 °C siltāks par normu, tādējādi sezona kopumā bija siltāka nekā 2023. gadā.

Izvērtējot nokrišņu apjomu, 2023. gada sezona bija izteikti sausa – aprīlī un

► 8. lpp.

◀ 7. lpp.

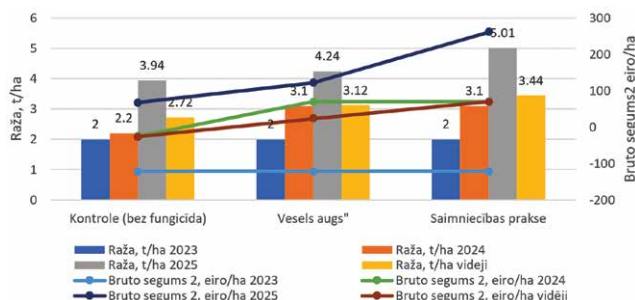
maijā kopā nolija vien 23,4 mm, un no maija vidus līdz jūnija vidum bija pat 30 dienu ilgš sausums. Nokrišņi atgriezās vien jūnija otrajā pusē, bet kopumā mitruma trūkums bija būtisks, kas negatīvi ietekmēja slimību attīstību. 2024. gadā nokrišņi bija biežāki un sadalījās nevienmērīgi. Aprīlī nolija 61,2 mm – būtiski vairāk nekā gadu iepriekš. Arī maijā un jūnijā nokrišņu daudzums bija lielāks nekā 2023. gadā. Savukārt jau 2024. gada rudenī temperatūra bija būtiski augstāka par normu un nokrišņu ievērojami mazāk, kopumā pārsniedzot arī vairākus sausuma un siltuma rekordus.

Abus gadus, kad bija ierīkots demonstrējums ziemas kviešu sējumos, novērojumi parādīja, ka slimību attīstība uz kviešu lapām atbilst programmas “Vesels augs” ieteikumiem. Lai salīdzinātu ražas datus, tika ņemti kūlīšu paraugi katrā variantā. Laboratorijā pārbaudīta arī graudu kvalitāte, kas apstiprināja ekonomisko ieguvumu no integrētās augu aizsardzības metodēm. 2023. gada rezultāti parādīja, ka laika apstākļiem ir nozīmīga loma fungicīdu lietošanas lēmumu pieņemšanā. Sausajā 2023. gada sezonā ziemas kviešu lapu slimības novērojumos tika uzskaitītas, bet tās neietekmēja ziemas kviešu attīstību un fungicīdu lietošana augiem izraisīja papildus stresu. Atšķirības starp ražām ir nebūtiskas – kontroles variantā, kur nebija lietots fungicīds, raža bija lielāka par “Vesels augs” variantu (attiecīgi 7,84 un 7,69 t/ha), kur fungicīdu lietoja vienu reizi. Saimniecības variantā raža bija nedaudz lielāka – 7,89 t/ha. Arī graudu kvalitātes rādītāji būtiski pa variantiem neatšķīrās, atšķirība bija tikai fungicīdu lietošanas izmaksās.

Savukārt 2024. gada ziemas kviešu graudu raža (pie 14% mitruma) kontroles variantā bija 5,4 t/ha, “Vesels augs” variantā par 2,24 t/ha vairāk (7,64), bet saimniecības variantā par 2,6 t/ha vairāk (8). Ņemot vērā, ka “Vesels augs” variantā bija tikai viens smidzinājums ar fungicīdu, bet saimniecības variantā 2 reizes, tad, rēķinot ieņēmumus no hektāra abos variantos (pieņemot, ka graudu cena ir 190 eiro/t) un atņemot fungicīdu lietošanas izmaksas, ienākumi sastāda attiecīgi 1451,6 un 1520 eiro/ha. Rezultātā saimniecības variantā ieņēmumi bija par 13,4 eiro/ha (vai 0,1%) lielāki nekā “Vesels augs” variantā.

Ziemas rapsi 2025. g. z/s “Vilciņi 1” tika izvērtēta augu augšanas regulatora

1. attēls. Ziemas kviešu bruto segums 2, eiro/ha, un graudu raža, t/ ha, z/s “Tuži” 2023.–2025. g.

lietošanas izvēles programma *AgroGDD*.

2024. gada rudenī tika ierīkots arī demonstrējums ziemas rapša laukā. Līdzīgi kā iepriekšējos demonstrējumu gados, arī te tika ierīkoti trīs varianti:

1. variants – kontrole, kur netiek lietots augšanas regulators.

2. variants – augšanas regulatora lietošana pēc programmas <https://agro.it.lv/gdd/> ieteikumiem.

3. variants – saimniecībā izmantotā augu aizsardzības metode.

Rudenī pirms rapša ziemošanas visos variantos tika mērīts augšanas punkta augstums un stublāja resnums. Savāktie rapša paraugi tika mērīti un iegūti sekojoši rezultāti:

1. kontrole – augšanas punkta augstums 4,5 cm, stublāja resnums 1 cm;

2. variants – augšanas punkta augstums 2,5 cm, stublāja resnums 1,1 cm;

3. variants – augšanas punkta augstums 2,45 cm, stublāja resnums 1 cm.

Kopumā 2024/2025. gada ziema bija labvēlīga rapša pārziemošanai, līdz ar to pavasarī nebija novērojamas lielas atšķirības starp variantiem. Raža tika vākta 25. jūlijā un vislielākā tā bija kontroles variantā, kur iegūtas 3,36 t/ha, otra lielākā raža iegūta no saimniecības variantā – 3,15 t/ha, savukārt no variantā, kur augšanas regulators lietots pēc programmas ieteikuma, raža bija viszemākā – 2,71 t/ha. Tomēr, lai labāk izprastu kop-sakarības un veiktu uz datiem pamato-tus secinājumus par augšanas regulatora ietekmi uz rapša pārziemošanu, pētījumu būtu jāturpina.

Atziņas. Demonstrējumi z/s “Vilciņi 1” skaidri parāda, ka integrētā augu aizsardzība spēj samazināt slimību izplatību un lauka monitorings kopā ar lēmumu atbalsta sistēmu “Vesels augs” palīdz samazināt augu aizsardzības līdzekļu lietošanu. Izmantojot šādu sistēmu kviešu audzēšanā, uzlabojas gan ekonomiskā efektivitāte, gan ražas kvalitāte, vienlaikus saglabājot un uzturot videi draudzīgu saimniekošanu. Savukārt demonstrējumi sniedz iespēju arī citiem lauksaimnie-

kiem redzēt, kā ilgtspējīga saimniekošana darbojas praksē, kāds ir izvēlētas metodes ekonomiskais izdevīgums.

Valkas novada z/s “Tuži”

Demonstrējums ierīkots laukos ar augsnes pH virs 5, org. viela virs 3%, ar vidēju fosfora un kālija nodrošinājumu. Visi varianti saņēma vienotu minerālmēsļu devu uz hektāra gan rudenī pamatmēslojumā, gan pavasarī papildmēslojumā. Visi varianti vienādi smidzināti pret nezālēm. Fungicīds smidzināts, pamatojoties uz “Vesels augs” programmu un pašu saimnieku novērojumiem. Katrs gads bija citāds. Pirmajā un otrajā gadā bija sauss un karsts laiks, nokrišņu praktiski nebija. Šogad laika apstākļi bija vairāk piemēroti ziemas kviešu audzēšanai. Lielas lietavas un vēja brāzmas saudzēja Valkas novada Kārķu pagasta zemniekus.

2022./2023. g. sezonā iesētajiem ziemas kviešiem ‘Achim’ ziemicietība 8 balles. 2023. gada sausie laika apstākļi pavasara sezonā būtiski ietekmēja slimību attīstību uz lauka un uzskaitītie dati liecina, ka kviešu lapu plankumainībām nebija iespējams attīstīties, līdz neparādījās mitrums. Jūnija beigās uzlijušais lietus vairs būtiski neietekmēja slimību attīstību un ietekmi uz ražu un tās kvalitāti. Ziemas kviešu raža iegūta visos variantos līdzīga – 2,0 t/ha, jo variantiem sakarā ar sausumu netika lietoti fungicīdi. Iegūta pārtikas graudu kvalitāte, bet negatīvs bruto segums 2 (1. att.).

2023./2024. g. iesēti ziemas kvieši ‘Edvīns’. Ziemicietība – 7 balles. Pavasaris bija auksts un vēls. Lauku ilgi klāja sniegs, kas kusa lēni un līdz ar to mitrums saglabājās augsnē. Jūnija sākumā kviešu lapu dzeltenplankumainības ierobežošanai smidzināts fungicīds Input 1 l/ha, kas lietots tikai “Vesels augs” un saimnieka variantā. Savukārt 20. jūnijā veicot uzskaiti kontrolē, ar dzeltenplankumainību bija inficēti 20,08%, bet saimnieka un “Vesels augs” variantos attiecīgi 8,89 un 9,58%. Veģetācijas

perioda laikā bija maz nokrišņu, kas ierobežoja augu attīstību. "Vesels augs" un saimnieka variantos iegūta augstākā raža – 3,1 t/ha. Aprēķinot bruto segumu kontroles un abiem pārējiem variantiem, secinām, ka arī viens smidzinājums ar fungicīdu dod būtisku peļņas ieguvumu uz ha, salīdzinot ar kontroli. Bruto 3 seguma starpība ir 116 eiro/ha.

Pretstats diviem iepriekšējiem gadiem bija 2025. gada vasara, kad lija daudz un trūka silto un saulaino dienu ziemas kviešu attīstībai. 10. jūnijā veicot lauku monitoringu, aprēķini rādīja, ka slimība ir attīstījusies 5,28% un, ievadot datus "Vesels augs" programmā, tika norādīts, ka laikapstākļi veicina kviešu lapu dzeltenplankumainības attīstību un lauks ir jāsmidzina ar fungicīdu. "Vesels augs" variantā smidzināts 15. jūnijā fungicīds Dominiks 1 l/ha, bet saimnieka prakses variantā – 9. maijā fungicīds Amistars 0,8 l/ha + Praktis 0,8 l/ha, bet 15. jūnijā fungicīds Dominiks 1 l/ha. Augstākā raža iegūta saimnieka variantā – 5,01 t/ha, kā arī augstākais bruto segums 2 (261 eiro/ha).

Vidēji trīs gados augstāko ražu un bruto segumu 2 uzrādīja saimniecības prakses variants, bet ar "Vesels augs" variantu ražas starpība nebija būtiska.

Atziņas. Nosakot katra varianta ekonomisko efektivitāti, redzam, cik liela nozīme ir fungicīda smidzinājumam ziemas kviešu sējumos, lai ierobežotu kviešu lapu dzeltenplankumainību uz lauka. Arī laikapstākļiem ir liela nozīme iegūtās ražas daudzumam un kvalitātei, bet lielākais ieguvums ir lēmuma pieņemšanā izmantot programmu "Vesels augs".

Demonstrējums ierīkots LAP 2014.-2020. apakšpasākumā "Atbalsts demonstrējumu pasākumiem un informācijas pasākumiem". LAD līguma Nr. 10.2.1.-20/22/P28. Tēma: „Laukaugiem kaitīgo organismu ierobežošana dažādos kultūraugos integrētajā augu aizsardzībā” (12. lote).

Ieva KAMERĀDE-SNIEDZE,
LLKC Ogres biroja augkopības konsultante
tāl. 20242672
e-pasts: ieva.kamerade@llkc.lv

Ilona KRŪMIŅA,
LLKC Valmieras biroja augkopības konsultante
e-pasts: ilona.krumin@llkc.lv
tāl. 64725957

BIOLOĢISKĀ LAUKSAIMNIECĪBA

Elmārs Aberfelds no "Vecku" mājām Piltenes pagastā, Ventspils novadā

45 PŪRVIETAS ZEMES UN SIRDSBALSS

Pirms vairāk kā pusotra gadsimta Zūru muižai piederošā īpašumā "Veckas", kas sastāvēja no mājas un zemes – 45 pūrvietais aramzemes, pa 45 pūrvietais pļavas – dzīvoja Pavariņu saime. Kad tika atcelta dzimtbūšana, muižkungs piedāvājis iemītniekiem māju izpirkt. Gājis visādi – ņemts arī ķeizara aizdevums, līdz septītais pēc skaita Pavariņš beidzot īpašumu ieguvus sev. Tas bija Jānis Pavariņš (1830.–1910.). Elmārs Aberfelds ir uzņēmīgā saimnieka mazmazmazmazdēls no mammas puses un turpina "Veckās" saimniekot. Iznāk – septītajā paaudzē.

No senču mājas gan palikušas vien drupas, jo pāri gājuši dažādi laiki un valdības, bet kuplā un draudzīgā Aberfeldu saime tagad dzīvo un saimnieko jaunākos laikos celtās ēkās. Elmāra vecākiem pieder neliela piena lopkopības saimniecība un ap 30 hektāriem lauksaimniecības zemes, kas padomijas gados bija kolhoza "Piltene" pārvaldībā, bet neatkarības gados zeme tika atgūta un atkal kļuva par ģimenes īpašumu. Mamma ir diplomēta vetārste – palīdz liellopu ārstēšanā, bet tēva aizraušanās ir dārzkopība. Elmāram ir māsa un divi brāļi, no kuriem jaunākais mācās vidusskolā un ir liels palīgs visos lauksaimniecības darbos. Māsa ir matemātikas un dabaszinību pasnie-

dzeja Ventspils Tehnikumā, vecākais brālis – dabaszinātņu doktors – nodarbojas ar radioastronomiju. Elmārs ir absolvējis RTU kā mašīnbūves inženieris un ikdienā strādā pedagogijā, bet sirds tomēr pieder lauksaimniecībai. Kamēr vecākais brālis raugās zvaigznēs, jaunākie stāv ar abām kājām uz zemes.

Izlemj veidot savu saimniecību

Kad 2018. gadā Elmārs vēlējās uzsākt patstāvīgu saimniekošanu, vecāki nebija gatavi pilnībā vai daļēji nodot saimniecību vienam no bērniem, tādēļ Elmārs nolēma izveidot pats savu saimniecību. Bija neizdzēšami iespiedušies atmiņā vecmāmiņas Dainas stāsti par viņas vecākiem, kuri veiksmīgi saimniekoja savā zemē, savās mājās, par bērniņu, kas pagāja lauku darbos, kuru grūtums jau bija piemirsies, par brīvu Latviju, kur katrs var būt saimnieks savā zemē. Mazajam Elmāram klausoties šķita – vecmāmiņa stāsta par kādu pasaku zemi, kurā viņš noteikti vēlētos nonākt, kad izaugs liels. Šie bērniņas stāsti un atmiņas vēlāk nostiprināja pārliecību, ka, apdomīgi rīkojoties, iespējams kļūt par veiksmīgu lauksaimnieku. Izvēle krita uz gaļas liellopu nozari, jo to noteica pieejamā infrastruktūra – apkārtnē noma bija pieejami 36 ha zālāju platību ar nelielu aramzemes.

► 10. lpp.

◀ 9. lpp.

Tā kā nebija lielu naudas uzkrājumu starta kapitālam un kredītsaistības uzņemties jaunais zemnieks nevēlējās, un, pat ja vēlētos – būtu grūti pārliecināt bankas dot kredītu pavisam nenodrošinātam iesācējam. Sākotnēji tika iegādāti seši liellopi, vecāki aizdeva nepieciešamo lauksaimniecības tehniku un saimniekošana varēja sākties. Elmārs devās uz LLKC Ventspils biroju, kura klients ir vēl joprojām, lai apgūtu profesionālās pilnveides izglītības programmu “Lauksaimniecības pamati”. Nākamais solis bija mērķtiecīga saimniecības darbības plānošana uz attīstību – 2019. gada nogalē dalība LAP attīstības programmas apakšpasākumā “Atbalsts uzņēmējdarbības uzsākšanai, attīstot mazās lauku saimniecības”, kas ļāva iegādāties nepieciešamo lauksaimniecības tehniku – siena ruļļu presi ar ietinēju, frontālo iekrāvēju un augsnes diskotāju. Lai nodrošinātu lopiem labturību atbilstošā līmenī, tika iegādāta apsildāma dzirdne izmantošanai aukstajos gadalaikos. Nu jau varēja sākt plānot ganāmpulka palielināšanu un virzību uz tīršķirnes lopiem. Elmārs kļuva par LLKC grāmatvedības pakalpojuma klientu, jo vēlējās pilnīgu sakārtotību attiecībā ar VID un savas saimniecības finanšu darbības pārredzamību.

Patstāvīgs un savās izvēlēs brīvs

Pirmie saimniekošanas gadi nebija viegli, jo, lai arī zināšanas un prasmes bija pietiekami ilgi apgūtas un pieslīpētas, palīdzot vecāku saimniecībā, tomēr darbošanās savā saimniecībā uzliek nopietnu atbildības slogu. Tai pat laikā, atzīst Elmārs – jaunais zemnieks ir pilnīgi patstāvīgs un savās izvēlēs brīvs. Lai izvēlētos pareizo alternatīvu, nemītīgi jāmācās un jāapgūst jaunas pieredzes, tādēļ viņš cenšas atrast laiku, lai apmeklētu LLKC seminārus, mācības un pieredzes braucienus. Lai būtu gana zinošs, rīkojoties ar lauksaimniecības tehniku, nule absolvējis Kandavas lauksaimniecības tehnikumu kā lauksaimniecības mehanizācijas tehniķis. Arī agrāk tehniku remontēja pats, bet tagad to dara, nodrošinājies arī ar teorētiskām zināšanām. Tomēr tehnikas parku pamatā sastāda lietota, vidēji divdesmitgadīga tehnika, kas prasa papildu darbu un uzmanību. Jaunas, nelielas tehnikas vienības ir iegādātas par realizēto projektu līdzekļiem, bet vairākums ir lietotas.

Foto: Inisa Roze-Posuma

Šobrīd saimniecībā ir 76 liellopi, no tām 30 ir zīdītājgovis

Veidot savu saimniecību ir kā kamolu tīt, saka Elmārs, tu sāc ar mazu miņu, pāris tehnikas vienībām, pāris apstrādājamiem laukiem, bet pāriet gads, palielinās platības, tad vajag jaudīgāku tehniku, visa nopelnītā nauda tiek ieguldīta, tā gadu no gada, līdz kamols tik liels, ka var tīt lēnāk, jo saimniecība kļūst stabila, ekonomiski patstāvīga un ražojosa ar peļņu. Lai to panāktu, jāiegulda nopietns darbs. Uzsākot gaļas liellopu nozari saimniecībā, jāreķinās, ka atdeves finansiālā izpratnē nebūs vismaz pirmos trīs vai četrus gadus, jo nepieciešams pieaudzēt ganāmpulku, īpaši zīdītājgovju īpatsvaru tajā. Katrs nopelnītais eiro atgriežas saimniecībā, lai nākotnē būtu iespējams pelnīt vairāk. Turklāt saimniekot veiksmīgi tikai ar vēsu aprēķinu nevar, ir jāpārliecinās Elmārs, tam, ko dari, jābūt sirds darbam. Elmārs ir zaļi domājošs zemnieks un tādēļ jau ceturto gadu saimnieko bioloģiski. Atšķirībā no pretējiem viedokļiem viņš uzskata, ka birokrātiskais slogs bioloģiskajām saimniecībām nav liels un visas prasības ir izpildāmas. Turklāt atbalsta maksājumi ir lielāki, kas ļauj nosegt visas ar zemju nomu saistītās izmaksas, kas saimniecībā sastāda lielāko no izmaksu pozīcijām. Nevēlēšanās uzņemties kredītsaistības gan liedz strauji palielināt īpašumā esošās lauksaimniecības platības – šobrīd Elmāra īpašumā ir vien 8 no apsaimniekotajiem 253 hektāriem. Jāsaka, reģionā arī nav plaša piedāvājuma zemju iegādei. Elmārs rūpīgi plāno saimniekošanas izmaksas un mērķtiecīgi nomā visas zemes kompakti vienkopus un ģeogrāfiski tuvu mājām, tādējādi to apstrāde ietaupot kā laiku, tā degvielu.

Attīsta tehnikas parku

Elmārs ir optimists un turpina attīstīt saimniecības tehnikas parku un lopkopības inventāru. Tādēļ ar LLKC Ventspils konsultāciju biroja ekonomikas speciālistu atbalstu 2023. gadā tika realizēts projekts “Atbalsts gados jauniem lauksaimniekiem uzņēmējdarbības uzsākšanai”, kura ietvarā saimniecība tika pie pļaujmašīnas, lopu fiksācijas aprīkojuma, lopu pārvadāšanas piekabes un siena ruļļu platformas. Projekta ietvaros iegādātā siena ruļļu platforma ir savienojama ar saimniecības īpašumā esošo traktoru un ļauj siena ruļļus nogādāt līdz saimniecībai un glabāt vienuviet šķūnī, vai apsegtus ar pārklāju, tā saglabājot lopbarības kvalitāti. Teicamus dzīvniekus vaislai un gaļai var izaudzēt tikai ar ļoti labu lopbarību, tādēļ tai jāpievērš visa saimnieka uzmanība. Ganības tiek ielabotas, šogad daudz tika no jauna iesēts āboliņš – gan tīrsējā, gan maisījumos. Ap 120 ha ir ilggadīgie zālāji, ir arī aramzemē sētie, bet graudi lopbarībai tiek sēti aptuveni 20 ha. Palielināt graudaugu platības traucē darba roku trūkums. Kad ir sezona, vienlaikus jāpļauj siens, jāgatavo lopbarība un jākuļ labība – vienam tas prasa daudz laika. Tādēļ grūti runāt par saimniecisko darbu plānošanu īstermiņā – vienkārši ņem tehniku un dodies uz lauka, kad laikapstākļi to ļauj, jo paredzēt neko nav iespējams, tāpat kā vienlaikus darbināt vairākas tehnikas vienības. Labi, ka ir brāļa palīdzība. Saņemot tehnikas ārpakalpojumu reģionā nav iespējams, jo lielsaimniekiem nav izdevīgi apstrādāt nelielas platības un nelielas saimniecības pašas izmanto savu tehniku pilnībā.

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

Foto: Renārs Rīcārs Aberfelds

“Veckas” – īpašums, kurā saimnieko jau septītajā paaudzē

Ilgtspējīga ganību apsaimniekošana

Lai veicinātu ilgtspējīgu ganību apsaimniekošanu un emisiju samazināšanu, dodot lopiem iespēju ganīties vietā, kur pieejama svaiga zāle, ir nepieciešama ganību plānošana un lopu pārvadāšana uz attālākām ganībām. Turklāt, pieradinot lopus pie pārvadāšanas piekabē, tie necieš no stresa un mierīgi uztver transportēšanu. Dzīvnieku transportēšana uz ganībām ļauj noganīt lielākas platības, lopi ēd kvalitatīvāku, augstvērtīgāku lopbarību, vienlaikus tiek veicināta dzīvnieku labturība saimniecībā. Ganību nobarošana ir arī videi daudz draudzīgāka, sniedz labāku omega-3 taukskābju saturu un balstās uz zāles skābbarību, sienu un dabisko zālāju izmantošanu. Savukārt lopu fiksācijas aprīkojums nodrošina lopiem pienācīgu veselības aprūpi, uzraudzību un uzlabo labturību ganību apkārtnē. Ļoti atvieglotu nošķiršanu un lopu grupēšanu vecuma grupās. Kārtējā līdzfinansējuma projekta realizēšana ļauj saimniecībai sasniegt ilgtermiņa mērķi – kvalitatīvu bioloģisko gaļas liellopu ganāmpulka ilgtspējīgu attīstību, vienlaikus sekmējot neto pieaugumu.

Elmārs uzskata, ka viņa lēmums izvēlēties gaļas liellopu nozari un saimniekošanu uzsākt ļoti lēni, ir attaisnojies. Kas zina, kā viss iegrozītos, ja būtu izvēlēties graudkopību – ja divi pirmie gadi neveiksmīgi, piemēram, laikpataklū dēļ, diez vai pārdzīvotu vēl arī trešo. Toties liellopu pārdošanas cena ir apmierinoša, lai arī vērojams zināms cikliskums, tomēr ieņēmumi ir prognozējami vai vismaz kontrolējami – kad cena zemāka, var arī pagaidīt ar realizāciju un sagaidīt labāku piedāvājumu.

Tiecas uz ganāmpulka palielināšanu

Šobrīd saimniecībā ir 76 liellopi, no tām 30 ir zīdītājgovis. Ir gan tīršķirnes Šarolē un Limuzīnas, gan krustojumi. Elmārs tiecas uz ganāmpulka palielināšanu atbilstoši apsaimniekotajām platībām – vajadzētu vismaz 50 zīdītājgovis. Tad ganāmpulka atražošana būtu rentablāka. Pēdējos divus gadus jaunas teles nav pirktas, ganāmpulks palielinās, ataudzējot savas telītes. Visā brīvā nauda tika ieguldīta lauksaimniecības zemes iegādē.

Jautāts, kā vērtē situāciju lauksaimniecībā Latvijā, Elmārs atzīst, ka Kopējā lauksaimniecības politika Eiropā tiek veidota, visām dalībvalstīm piedaloties, tātad arī Latvija piedalās tās veidošanā. Šajā plānošanas periodā, kad zaļais kurss saņem atbalstu, pēc Elmāra domām, sūdzēties nav pamata, jo viņš savā saimniecībā izmanto visus pieejamos atbalsta veidus, turklāt strādājot saskaņā ar savu pārliecību un sirdsapziņu. Ir zināmas bažas par nākotni pēc 2027. gada, jo Eiropas Komisija rosina būtiski samazināt lauksaimniecības budžetu un atteikties no lauku attīstības programmām. Tiek paredzēts būtisks lauksaimniecības budžeta samazinājums – par aptuveni 25%, kā arī lauku attīstības programmu izslēgšana no līdzšinējās atbalsta struktūras. Bažas rada arī piedāvājums ieviest vienotu budžeta fondu, kurā lauksaimniecībai vairs nebūtu atsevišķas pozīcijas. Tas nozīmētu, ka konkurence par finansējumu kļūtu vēl sīvāka. Šāda perspektīva nobremzēs saimniecības attīstību, bažijas Elmārs. Tā gan būtu īsredzīga domāšana, jo bioloģiskajai lauksaimniecībai ir liela valstiska un pat globāla vērtība, kas būtu jāatbalsta. Visam jābūt līdzsvarā – lai var attīstīties

gan konvencionālas saimniecības, kas ražo milzīgos apjomus, gan zaļo kursu ieturošās, bioloģiskās saimniecības, kas ražo ar ekstensīvām metodēm. Līdzāspastāvēšanā un līdzsvarā ir īstā gudrība. Runājot par Kopējās lauksaimniecības politikas veidošanu, Elmārs izsaka cerību, ka lauksaimniekiem būtu pārliecība par stabilitāti, lai būtu iespējams plānot attīstību ilgtermiņā, nebaudoties no straujiem pavērsieniem un krasas noteikumu maiņas, jo uzņemoties vairākgadu saistības, gribētos paļāvību uz stabilitāti.

Turpinās sadarbība ar LLKC

Elmārs noteikti plāno dalību līdzfinansējuma projektos arī turpmāk. Ir bažas par dažādu liellopu slimību izplatību Eiropā, kas var apdraudēt nozari, bet attīstībai jāturpinās. Tāpat kā turpināsies sadarbība ar LLKC – Elmārs izmanto plašu piedāvājumu klāstu – gan konsultācijas lopkopībā, gan augkopībā, gan ekonomikā. Pavasarī saimnieks pieaicās LLKC programmai uzņēmējdarbības veicināšanai lauku teritorijās “Laukiem augt”. Elmāram ir ambiciozs mērķis – kļūt neatkarīgam no subsīdijām. Programmas ietvarā Elmārs vēlas analizēt saimniecības datus, lai izprastu ieņēmumu un izdevumu struktūru, plānojot tālāku attīstību.

Jautāts, ko ieteiktu svārstīgam jaunietim, kurš šaubās, vai lauksaimniecībā ir nākotne, Elmārs ir pārliecināts, ka jāseko sirdsbalsij, bet ne akli – noteikti jāizglītojas, lai saimniekotu gudri, prastu ne tikai darbus darīt, bet arī finanses plānot. Pasaules pieredzi savā sētā atvest un būt atvērtam gan sadarbībai, gan inovācijām. Tas attiecināms uz jebkuru nozari, arī lauksaimniecību, protams.

Elmārs gribētu nākotnes perspektīvā Latvijas lauksaimniecības produkcijas vidi redzēt pašpietiekamāku – lai aizvien mazāk patērētāju iegādātos svešzemju dārzeņus un augļus, bet ikdienā piedomātu pie sava iepirkumu groza satura, lai tas būtu vietējas izcelsmes. Tas atbalstītu mūsu lauksaimniekus, tas atveseļotu mūsu sabiedrību, tas būtu labi vietējai ekonomikai un mūsu pašu veselībai. Tādēļ bioloģiskajai lauksaimniecībai ir nākotne un tai ir jāattīstās!

Īrisa ROZE-POSUMA,
LLKC Ventspils
biroja vadītāja
e-pasts: irisa.roze@llkc.lv
tālrs. 29277011

MEŽSAIMNIECĪBA

Lai veicinātu lielu un vecu koku saglabāšanu, Dabas aizsardzības pārvalde arī šogad īsteno programmu "No koka uz koku".

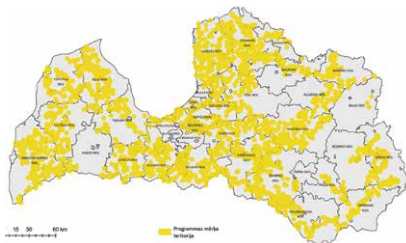
Kas var piedalīties?

Programmai var pieteikties zemes īpašnieki – gan fiziskas, gan juridiskas personas, biedrības, pašvaldības u. c. – ja viņu īpašumā ir lieli un veci lapu koki programmas mērķa teritorijā (skatīt karti). Programmā uzņem kokus ar stumbra apkārtmēru vismaz 3 m (1,3 m augstumā no zemes). Pieļaujamās koku sugas: parastais ozols, parastā liepa, parastā zirgkastaņa, parastā kļava, parastais osis, parastā goba, parastā vīksna.

Pieteikšanās kārtība

- Jāaizpilda pieteikuma anketa, kas atrodama www.daba.gov.lv sadaļā Aktualitātes/Sabiedrības līdzdalība/Programma "No koka uz koku".

PIESAKI LIELUS KOKUS SAKOPŠANAI PROGRAMMĀ "NO KOKA UZ KOKU"

Programmas "No koka uz koku" mērķa teritorija

- Jāiepazītas ar programmas nolikumu, kas atrodams www.daba.gov.lv sadaļā Aktualitātes/Sabiedrības līdzdalība/Programma "No koka uz koku".

- Pieteikties var līdz **2025. gada 15. septembrim**.

Pieteikumus vērtēs pēc programmas nolikumā noteiktajiem kritērijiem. No visiem pieteikumiem atlasīs vismaz 200 kokus. Dabas aizsardzības pārvalde ar zemes īpašniekiem, uz kuru zemes koks atrodas, slēgs sadarbības līgumu (nolikuma 2. pielikums). Ar šo līgumu zemes īpašnieks piekrīt koka sakopšanas darbiem, ko nodrošinās pārvalde, un apņemas attiecīgo koku nenocirst vismaz līdz 2035. gada 31. decembrim. Sertifi-

cēti arboristi novērtēs koka stāvokli un veiks nepieciešamos kopšanas darbus.

Kāpēc tas ir svarīgi?

Veci, lieli koki ir mājvieta daudzām sugām – augiem, sēnēm un dzīvniekiem, tostarp īpaši aizsargājamām. Dažām sugām, piemēram, retajam lapkoku praulgrauzim ir ierobežotas pārvietošanās spējas, tāpēc tuvumā esoši piemēroti koki ir būtiski to izdzīvošanai. Šīs vaboles aizsardzība vienlaikus palīdz saglabāt arī daudzas citas aizsargājamas sugas.

Programmu īsteno Dabas aizsardzības pārvalde projekta **LIFE Osmo Baltic** ietvaros. Projekts apvieno Latvijas un Lietuvas pūles, lai aizsargātu lapkoku praulgrauzi, izveidojot ekoloģisko tīklu starp abām valstīm. Projektu finansē Eiropas Savienības Vides un klimata rīcības programma (LIFE), Lietuvas Vides ministrija un Latvijas Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrija (VARAM).

Papildu informācija un kontakti:
koki@daba.gov.lv; tālr. 25656314.

Dabas aizsardzības pārvaldes informācija

RUDENS MEŽĀ – LAIKS IEVĀKT DABAS VELTES

Vasaras nogale, rudens sākums ir īstais laiks mežā, kad varam ievākt dabas veltes veselībai un skaistumam. Ogas, sēnes, rieksti, ārstniecības augi – visi šie dabas dārgumi sniedz spēku un vitalitāti.

Krāsainās, aromātiskās ogas un sēnes var kļūt gan par gardu maltīti, gan par skaistiem dekoratīviem elementiem, ārstniecības augi saglabās savu labvēlīgo iedarbību tējās un novārījumos visu ziemu, bet rieksti sniedz iespēju papildināt maltīti ar veselīgām, barojošām uzkodām.

Mežs rudenī aicina ne tikai ievākt, bet arī vērot – dzīvnieki gatavojas ziemai, putni dodas uz siltajām zemēm, un koku lapas spēlē krāsu rotaļas. Katrs brauciens uz mežu ir iespēja ielūkoties dabā, smelties mieru un iedvesmu.

Baudi dabas krāšņumu, rūpējies par drošību

Ateries galveno likumu – mežā ēst un ņemt tikai to, ko pazīsti! Ja nepazīsti – neņem! Vienmēr pieskati savus bērnus!

Mežā netrūkst košu sēņu un ogu, kas ir vilinošas, bet var būt indīgas.

Ja esi apmaldījies, nekrīti panikā: apsēdies, atpūties, centies noorientēties apvidū. Centies saklausīt, kas atrodas apkārt – šoseja, ceļš, dzīvojamā māja, dodies turp un nekautrējies lūgt palīdzību. Pirmais zvans jāveic uz tālruņa numuru 112, jo zvani radniekiem vai draugiem izlādē telefona bateriju un līdz ar to var apgrūtināt un paildzināt glābšanas darbus. Bet, lai zvanu vispār būtu iespējams veikt, uz mežu ņem līdzi pilnībā uzlādētu mobilo telefonu. Mežā orientēties var arī pēc kokiem un citiem dabas objektiem.

Iepazīsti mežā atrodamos gardumus

Dzērvenes – lielisks enerģijas avots un jaunības paildzinātājs, tās satur daudz minerālvielu un vitamīnu, tām ir antibakteriāla iedarbība. Brūklenes izmanto saaukstēšanās profilaksei un ārstēšanai, organisma attīrīšanai, ēstgribas veicināšanai un, protams, skaist-

tumkopšanai. Pīlādži satur C vitamīnu, atbalsta imunitāti, stiprina veselību. Lazdu rieksti – lielisks un gards enerģijas avots. Arī sēnes satur daudz vērtīgu vielu, turklāt to lasīšana nereti izvērsas par patīkamu piedzīvojumu mežā.

Labi zināt: kā dzērvenes saglabāt svaigas līdz vasarai?

Ņem stikla burku, ko pieber ar dzērvenēm, atstājot augšpusē tik daudz brīvas vietas, lai uz ogām var uzlikt tējas sveci. Aizdedzini sveci, uzliec burkai vāku.

Kas notiek? Svece izdedzina skābekli, izveidojot burkā vakuumu, un pati nodziest. Katru reizi, kad no burkas ņem ogas, procesu ar sveci atkārto. Burku uzglabā vēsā vietā. Šādi dzērvenes var saglabāt svaigas līdz vasarai.

Līga SOLOSTEJA,
MKPC mežsaimniecības
projektu vadītāja
e-pasts:
liga.solosteja@mkpc.llkc.lv
tālr. 28018569

BRISELES GAITEŅOS

DĀNIJA SAŅEMS ATBALSTU APMEŽOŠANAI

Eiropas Komisija (EK) saskaņā ar ES valsts atbalsta noteikumiem ir apstiprinājusi Dānijas atbalsta shēmu 626 miljonu eiro (4672 miljonu Dānijas kronu) apmērā apmežošanas atbalstam.

Dānija ir paziņojusi EK par saviem plāniem atbalstīt zemes īpašniekus lauksaimniecības zemes pārveidošanā par mežiem. Atbalsta shēma segs

meža stādīšanas izmaksas lauksaimniecības zemē, meža uzturēšanas izmaksas un neiegūto lauksaimniecības ienākumu izmaksas. Papildu kompensācija tiek paredzēta arī gadījumā, ja mežs kļūst par "neskartu mežu", kā arī par papildu ierobežojumiem, kas tiks noteikti zemei. Shēma ir daļa no Dānijas politiskās vienošanās par zaļās Dānijas īstenošanu, kas paredz līdz

2045. gadam aptuveni 10% no Dānijas kopējās zemes platības pārveidot par dabas un mežu zemi. Shēma darbosies līdz 2030. gada 31. decembrim.

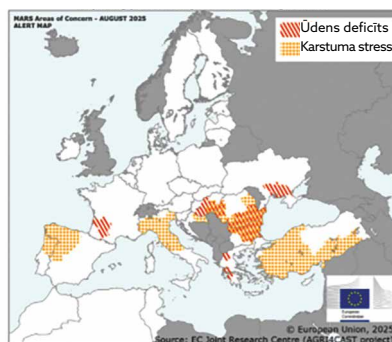
Saskaņā ar shēmu atbalsts tiks piešķirts tiešu dotāciju veidā lauksaimniecības zemes īpašniekiem, kas ir piemērota apmežošanai. Atbalsts segs līdz pat 100% no attiecināmajām izmaksām.

EIROPAS VASARĀJU RAŽAS CIETUŠAS NO SAUSUMA

Karstie un sausie apstākļi Dienvidēiropā un Austrumeiropā smagi ietekmēja vasaras kultūraugus, piemēram, kukurūzu, saulespuķes un sojas pupiņas, ziņots ES Apvienotā pētniecības centra (JRC Mars) jaunākajā biļetenā.

Pastāvīgais sausums Rumānijā, Bulgārijā, Grieķijā, Ukrainas dienvidos un Turcijā izraisīja neatgriezeniskus ražas zaudējumus. Ungārijā un Horvātijas austrumos karstums un nokrišņu deficīts vēl vairāk samazināja ražas cerības.

Turpretī Rietumeiropā un Ziemeļeiropā apstākļi bija labvēlīgāki. Spānijā, Portugālē, Vācijā, Itālijā, Polijā un

Reģioni, kas cietuši no laikaptākļu ietekmes no 1. jūlija līdz 16. augustam

Beniluksa valstīs pietiekams nokrišņu daudzums un mērena temperatūra, ne-

skatoties uz dažiem karstuma viļņiem, veicināja vasaras kultūraugu attīstību, ražas cerībām sasniedzot piecu gadu vidējo rādītāju vai pārsniedzot to.

Ziemāju kultūraugu sezona beidzās jūlija sākumā, un perspektīvas lielā mērā apstiprināja JRC iepriekšējās prognozes par to, ka ražas lielākoties būs tuvas piecu gadu vidējam rādītājam vai pārsniegs to.

Raugoties nākotnē, Centrāleiropā un Ziemeļeiropā tiek prognozēti vēsāki un mitrāki apstākļi, savukārt dienvidu un dienvidaustrumu reģionos sagaidāms, ka joprojām būs karsti un sausi apstākļi.

EK ATĻAUS LIELĀKUS AVANSA MAKSĀJUMUS LAUKSAIMNIEKIEM

Eiropas Komisija devusi atļauju ES dalībvalstīm izmaksāt lauksaimniekiem lielākus kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) līdzekļu avansus, tā palīdzot risināt likviditātes problēmas, ar kurām daudzi saskaras.

Ja dalībvalstis izmantos šo atļauju, lauksaimnieki no 16. oktobra varēs saņemt avansā līdz pat 70% no saviem

tiešajiem maksājumiem, salīdzinot ar pašreizējiem 50%. Līdzīgi avansa maksājumus par platībatkarīgām un uz dzīvniekiem balstītām intervencēm lauku attīstības ietvaros var palielināt līdz pat 85% nevis par ierastajiem 75%.

ES lauksaimnieki joprojām saskaras ar likviditātes problēmām, kas radušās ārkārtēju nelabvēlīgu notikumu kombi-

nācijas dēļ, jo īpaši ekstremālu laikapstākļu dēļ, kas pēdējos gados ir ietekmējuši ražu, kā arī tirdzniecības spriedzes radītās nenoteiktības dēļ. Lai reaģētu uz šīm problēmām un saskaņā ar vienu no KLP pamatmērķiem, proti, nodrošināt ekonomiskās drošības tīklu ES lauksaimniekiem, lielākā daļa dalībvalstu pieprasīja šo atļauju.

LAUKSAIMNIECĪBAS RESURSU CENAS STABILIZĒJAS

Šī gada otrā ceturkšņa norises liecina par izejvielu izmaksu stabilizāciju, lai gan tās joprojām ir par 30% augstākas nekā 2020. gadā vidēji, vēstīts jaunākajā EK īstermiņa lauksaimniecības tirgus pārskatā.

Neskatoties uz globālo svārstīgumu, slāpekļa mēslošanas līdzekļu krājumi ES joprojām ir pietiekami, galvenokārt pateicoties spēcīgajam importa pieaugumam šī gada sākumā. Janvārī-maijā ES imports pieauga par 24% salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu (par 30% vairāk nekā 5 gados vidēji). Krājumu vei-

došana varētu palīdzēt pasargāt ES no iespējamiem traucējumiem, ko izraisa notikumi Tuvajos Austrumos.

ES mēslošanas līdzekļu ražošana šī gada sākumā pieauga, kas liecina par pakāpenisku un nepārtrauktu nozares atveseļošanos. Slāpekļa mēslošanas līdzekļu cenas sāka kāpt 2025. gada jūnijā (+2% salīdzinājumā ar iepriekšējo mēnesi) pēc konflikta saasināšanās Tuvajos Austrumos, un vislielākais pieaugums bija vērojams Ziemeļāfrikas piegādātāju vidū, kas ir ES galvenais ārējais slāpekļa mēslošanas līdzekļu piegādātājs.

Pārtikas inflācija ES kopumā pakāpeniski pieaug kopš 2024. gada augusta, kāpjot vidēji par 0,36% mēnesī. Šī gada maijā cenas bija par 48% augstākas nekā 2015. gadā. Tomēr ir būtiskas atšķirības produktu kategoriju līmenī.

Saskaņā ar EK finanšu analītiķu 2025. gada pavasara prognozēm neapstrādātas pārtikas inflācija 2025. gadā, domājams, pieaugs straujāk (par 4%) nekā pārstrādātai pārtikai (tostarp alkoholam un tabakai par 3%).

Pēc Agri-Press informāciju sagatavoja
Iveta Tomsone, LLKC Apgāda vadītāja

	Terminš, kura laikā var iesniegt pieteikumu, iesniegumu vai atskaiti.
	Iesniegumu un atskaišu apkopošanas datums vai iesniegšanas beigu datums.

[illegible]

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

PUTNKOPIBA

“CAUNĪTES” – DEKORATĪVĀS PUTNKOPIBAS STŪRAKMENTS BAUSKAS PUSĒ

Bauskas novadā Jānis un Ieva Caunes jau septiņus gadus attīsta mājputnu saimniecību “Caunītes”. Tās pirmsākumi bija pavisam pieticīgi – ar pāris vistām. Taču šodien “Caunītes” mīt teju visas iespējamās putnu sugas, izņemot paipalas. Saimniecībā sastopami baloži, fazāni, pīles, zosis, pērļu vistas, tītari, irbes un pat eksotiskie emu.

Īpaša loma šajā saimniecībā ir veltīta Latvijas nacionālo šķirņu saglabāšanai. Jau piecus gadus tiek audzētas un pavairotas Latvijas cukurvistiņas, kuru iegūšana prasīja lielu pacietību un meklējumus. Te aug arī Latvijas baložu šķirnes – kā kultūrvēsturiska bagātība, ko saimnieki saglabā ar lepnumu.

Lai arī saimnieks strādā algotu darbu koģenerācijas stacijā, putnkopība “Caunītes” kļuvusi par sirdslietu nevis peļņas avotu. Saimniecībā dzīvo 400–500 dekoratīvie putni, un katra šķirne prasa rūpes un zināšanas. “Ja grib audzēt retas sugas, jābūt gatavam, ka ienākumi būs nelieli un darbs – smags, bet gandarījums milzīgs,” stāsta Jānis.

Putni un truši sākotnēji bija paredzēti praktiskiem nolūkiem – galai un olām. Tad radās vēlme pēc ekskluzīvākām šķirnēm, kaut kā labāka. Ar pieredzes apmaiņu, lekcijām, semināriem un citu saimnieku apciemojumiem gūtas zināšanas par dažādiem putniem un to īpatnībām, kuras nu jau tiek nodotas tālāk citiem. Saimnieks uzskata, ka ir aktīvi jāmeklē informācija par to, kā izvēlēties, audzēt, un to arī pats dara.

Retas šķirnes un audzēšanas izaicinājumi

Saimniecībā audzē Tulas kaujas zosis – vienu no retākajām šķirnēm Eiropā. Tās ir ļoti grūti pavairot, tāpēc cena sasniedz 200–250 eiro par putnu, kamēr parastā zoss maksā tikai 20–30 eiro. Saimnieks gan atzīst – ja izdodas izaudzēt grūtāko, pārējais vairs neliekas sarežģīti.

Grūtības sagādā arī Latvijas laukirbes, sarkankājirbes un pāvi. Pāvi sākotnēji iegādāti tikai skaistumam, bet šobrīd to skaits jau sasniedz 20–30 putnu. Latvijā dekoratīvo putnu vērtību vēl līdz galam neizprot, taču Lietuvas putnkopji labprāt tos iegādājas, gan paši braucot pakaļ uz saimniecību, gan arī izstādēs, kurās “Caunīšu” saimnieki piedalās.

“Caunīšu” saimnieki Jānis un Ieva Caunes

Foto: Laura Brencāne un saimniecības arhīvs

Putnu kopšana prasa ikdienas darbu un uzmanību. Lielākais izaicinājums ir sugām, kuras var aizlidot – fazāni un pāvi jātur slēgtos voljēros. Var no mazotnes, no maza fazāna cāļa pieradināt, ka viņi staigā kopā ar vistām, bet tāpat būs mirklis, kad viņš vai nu aizlidos, vai kaut kas cits ienāks prātā, vai arī sāks nesadzīvot ar vistām. Tieši tāpat arī ar pāviem. Pāvus arī var turēt

kopā ar vistām, bet pāvi ir jutīgāki pret visām slimībām, un, lai izvairītos no saslimšanām, pāvus tomēr jātur lielos plašos, slēgtos voljēros, tā, lai būtu ērti.

Vairošana – dekoratīvās putnkopības grūtākais posms

Dekoratīvajā putnkopībā vissarežģītākais ir tieši pavairošanas process. Jo retāka šķirne, jo grūtāk panākt apaugļotību. “Caunītes” audzētās šķirnes ir ekskluzīvas un šo putnu olas – dārgas. Piemēram, Tulas kaujas zosis – olas maksā 30, dažkārt līdz pat 50 eiro, taču te tās gandrīz netiek pārdotas tieši zemās apaugļotības dēļ – vispirms nepieciešams izveidot spēcīgu vaislas ganāmpulku. Otras dārgākās ir pāvu olas – tās vidēji maksā 10 eiro gabalā un pircēju Latvijā ir ļoti daudz, pat stājas rindā, ja kāds pārdod. Taču “Caunītes” tas nav izdevīgi, jo tur pāvēnus inkubē un tikko šķīlušos pārdod par 30 eiro gabalā. Arī pēc pāvēniem ir ļoti liels pieprasījums, jo Latvijā ļoti maz audzētāju, kas pāvus pavairo. Mīnuss gan ir tas, ka pāvi diezgan maz dēj, un tas ir sezonāli.

Parastākās šķirnes – vistas, pīles, fazāni – atrod pircējus tepat Latvijā, savukārt fazānu olas tiek sūtītas uz Somiju, bet irbes labprāt pērk kaimiņi lietuvieši. Lietuvā dekoratīvā putnkopība ir 2–3 reizes attīstītāka kā pie mums. Latvijā cilvēki nesaprot, kāpēc jāaudzē baložus, taču Lietuvā katra mēneša pēdējā svētdienā ir milzīgs baložu tirgus, kur vairāki desmiti, pat simti pārdevē-

Pāvi sākotnēji iegādāti skaistumam

Tulas kaujas zosis

ju tirgo baložus. Latvijā tas liktos kaut kas pilnīgi neticams. Latvijā dekoratīvā putnkopība ir tik zemā līmenī, ka pat parasto mājputnu tirgu praktiski nav. Un ir ļoti grūti arī dabūt labus vaislas putnus. Lai gan Latvijā dekoratīvā putnkopība vēl ir bērnu autiņos, saimnieks ar sievu aktīvi strādā pie sistēmas ieviešanas – gredzenošanas, uzskaites, sadarbības. Viņi ir lepnī, ka pie viņiem brauc jauni putnkopji meklēt pieredzi un iedvesmu.

Moderni risinājumi un inovācijas

Lai atvieglotu ikdienas darbus, saimniecībā ieviesti moderni risinājumi: elektriskais gans ar pulti, astoņas novērošanas kameras un automātiska ūdens padeve katrā voljērā. Jānis, būdams celtnieks, pats izstrādā putnu mājvietu, to drošības un apsildes risinājumus, kā arī būvē inkubatorus – tie sanāk desmitkārt lētāki un pielāgoti konkrētajam sugām un saimniecības īpatnībām.

Jānim ir svarīgi iegūt jaunas zināšanas, idejas, uzlabot citur redzēto, eksperimentēt. Arī problēmu risinājumi tiek meklēti inovatīvi, piemēram, plēsēju notveršana ar lamatu palīdzību. Lai nav pushektāram jāvelk žogs pāri, vienkāršāk ir uztaisīt lamatas – vanagus noķert un tad tos kaut kur tālāk projām atlaist vaļā. *YouTube* ieraudzīta ideja, kā Amerikā ķer ērgļus, ieviesta Latvijā, lai ķert vanagus. Tādā veidā var pasargāt putnus, jo plēsēji saimniecībām nodara milzīgus bojājumus. “Nopērc zosi par 200 eiro, bet naktī

Uzcelta ērta putnu māja

atnāk lapsa – un zoss vairs nav, un atkal jābrauc uz Poliju pēc zoss,” viņš nosaka, bet piebilst – plēsēju kontrole ir viens no būtiskākajiem uzdevumiem jebkurā putnkopības saimniecībā.

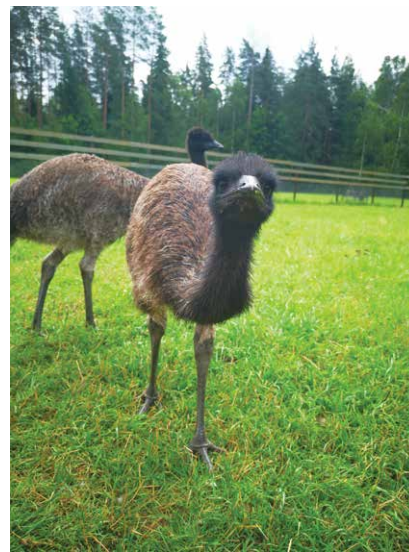
Ikdiena un skats nākotnē

Lielāko daļu pircēju saimniecība atrod bez liekas reklāmas. Cāļi un olas tiek pārdoti uz vietas, dažkārt pat uz pasūtījumu. Saimnieki regulāri piedalās izstādēs, festivālos un pasākumos, veidojot plašu atpazīstamību, tāpēc pārdošana ir viegla.

Lai gan putnus varētu audzēt vairāk, jau šobrīd vienam cilvēkam pāriet vidēji piecas stundas dienā, lai ļoti ātrā tempā visu apkoptu, un tas tiek darīts ar sievu divatā – uz maiņām. Tā kā saimniekam ir maiņu darbs, tad to ir iespējams apvienot ar saimniecības vadīšanu, kaut viegli tas nav un saimniece viena pati galā netiktu. Darbs ir fiziski smags, un abiem jāmainās, lai nepazaudētu motivāciju. Laiks atpūtai praktiski nepastāv, taču sirdslieta sniedz gandarījumu.

Saimniekošana notiek impulsīvi, bet ar degsmi. Sapnis par emu putniem divu gadu laikā jau piepildījies – saimniecībā ir gandrīz desmit šie eksotiskie putni, un tiek apsvērta iespēja paplašināt audzēšanu un sadarboties ar citiem emu audzētājiem Latvijā. Tā varētu kļūt par nākotnes nišu Latvijas putnkopībā.

Jānis un Ieva uzsver – galvenais, lai darbs sniedz prieku, nevis ir kā slogs. “Putnus turam tāpēc, ka tie mums pa-

Emu

tīk. Un turam tikai tādus putnus, kas priecē acis un sirdi, nevis tikai nes peļņu. Ja katru dienu vari strādāt ar baudu, tad nekas neliekas grūts,” saka Jānis.

Jānis uzskata: ja kāds grib sākt saimniekot laukos, tad jābrauc maksimāli uz daudzām saimniecībām un jāprasa padoms, jāskatās, kā citi darbojas. Pašu viņu visvairāk iedvesmo citu pieredze, jo tas motivē izmēģināt ko jaunu. Savukārt viņu pieredze kļuvusi par iedvesmu citiem – uz “Caunītēm” brauc jaunie putnkopji pēc padoma un motivācijas. “Galvenais ir neapstāties, meklēt informāciju un mācīties,” atgādina saimnieks.

Lauku Lapa

Izdots SIA “Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs” Apgāda
Adrese: Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pagasts, Ozolnieku novads, LV-3018
Tālrunis: 63050220
Apgāda vadītāja Iveta Tomsone
“Lauku Lapas” redaktore Dace Millere
Reģistrācijas Nr. 000740319
Iespēsts SIA “UnitedPress Tipogrāfija”
“Lauku Lapa” var abonēt Latvijas Pastā, abonēšanas indekss 1163
Citējot un/vai pārpublicējot izdevuma “Lauku Lapa” rakstus, atsauce obligāta. Pārpublicēšanai jāsaņem Apgāda rakstiska atļauja.

Līdzfinansē
Eiropas Savienība

